

Terecht of niet

Extra tentamenkans onder voorwaarde

■ A.H. Lamers

Mr.dr. A.H. Lamers is voorzitter van de Centrale Examencommissie van de ArtEZ hogeschool voor Kunsten en postdoc onderzoeker aan de faculteit Cultuur- en Rechtswetenschappen van de Open Universiteit.
Email: lamers@musiconomie.nl

Recentelijk heeft het College van Beroep voor het Hoger Onderwijs (CBHO) uitspraak gedaan in een zaak (CBHO 2015/263) waarin de examencommissie van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) een verzoek van een student om een extra tentamenkans toeeweest, maar de student desondanks ontevreden was met die toewijzing omdat aan die toewijzing een (ontbindende-) voorwaarde was verbonden.

De twee relevantste rechtsvragen die het CBHO in deze uitspraak heeft beantwoord zijn: 1) mag de examencommissie een ontbindende voorwaarde aan het toekennen van een extra kans verbinden? En de daarmee samenhangende vraag 2) moet de examencommissie nader onderzoek instellen naar de bijzondere omstandigheden die een student aanvoert. Hierna zal de kwestie nader worden geana-

lyseerd waarbij de nadruk zal worden gelegd op de eerste vraag omdat deze een principieel karakter heeft.

De zaak

Op grond van de geldende onderwijs- en examenregeling (OER) van de HAN heeft een student per studiejaar tweemaal de gelegenheid om een tentamen af te leggen. De examencommissie kan beslissen dat een student een extra (dus derde) gelegenheid krijgt. De student in de beroepszaak wil na de propedeuse overstappen naar de universiteit en heeft er dus alle belang bij de propedeuse te behalen (zie kader). De student heeft de eerste twee kansen niet benut (een onvoldoende gehaald of niet deelgenomen) en de student vraagt, conform het OER, een derde kans bij de examencommissie aan met als argument dat er sprake was van 'bijzondere omstandigheden'. Als de examencommissie onderzoek doet naar de studievoortgang van de student blijkt dat de student ook bij andere vakken een achterstand heeft opgelopen, het

behalen van de propedeuse hangt dus niet alleen af van het vak waarvoor de derde kans is aangevraagd. Uit het onderzoek blijkt ook dat voor deze vakken nog reguliere kansen open staan. De examencommissie besluit daarom op grond van de bijzondere omstandigheden de extra kans toe te wijzen, maar stelt als voorwaarde dat de student eerst de andere openstaande vakken dient te behalen. De extra kans heeft immers geen zin, als de andere vakken niet worden behaald; de student zou zijn propedeuse dan niet behalen. Een secundaire overweging is dat voor een derde kans speciaal voor deze student een extra tentamen moet worden geconstrueerd.

De student wil de voorwaarde niet accepteren en vecht het besluit van de examencommissie aan met als argumenten dat de examencommissie vooringenomen zou zijn omdat hij niet is gehoord en de examencommissie haar besluit onvoldoende heeft gemotiveerd door geen inhoudelijk aandacht te besteden aan de aangevoerde bijzondere omstandigheden. De student wil namelijk ook een andere tentamenvorm. De student voert ook nog andere argumenten aan, maar deze blijven in deze Terecht of niet? onbesproken omdat deze de kern van de beslissing niet wezenlijk hebben kunnen beïnvloeden.

De hbo-route

De Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek maakt het mogelijk dat studenten die een hbo-propedeuse hebben behaald, met deze propedeuse kunnen overstappen naar de hoofdfase van eenzelfde opleiding op een universiteit. Deze route is vooral geliefd bij havisten die rechten willen studeren, maar door hun vooropleiding niet direct toelaatbaar zijn op een universiteit. Voor dergelijke studenten is het van groot belang hun propedeuse in een jaar te behalen, al was het alleen maar vanuit het oogpunt van de studiefinanciering.

Overwegingen en uitspraak

Het CBHO oordeelt dat de klacht van de student onterecht is, omdat de examencommissie in haar besluit heeft meegenomen dat er sprake is van bijzondere omstandigheden. Bovendien heeft de examencommissie naar het oordeel van het CBHO helder uiteengezet dat de voorwaarde de student op geen enkele wijze zou benadelen nu hij, indien hij de andere openstaande vakken niet zou behalen hij ook met de extra herkansing zijn propedeuse niet zou behalen en dus niet zou kunnen overstappen naar de universiteit. Het CBHO verworpt het beroep van de student en bevestigt daarmee dat de examencommissie in haar beslissingen op verzoeken gebruik mag maken van de volle discretionaire ruimte (zie kader) en dus ook ontbindende voorwaarden mag stellen bij de toewijzing van een verzoek.

Discretionaire bevoegdheid

De discretionaire bevoegdheid is de ruimte die de wetgever aan een orgaan (zoals de examencommissie) geeft om de haar gegeven bevoegdheid naar eigen inzicht uit te oefenen. De discretionaire ruimte wordt ook wel beleidsvrijheid genoemd. De wijze waarop een orgaan van haar discretionaire ruimte gebruik maakt is vrij. Het orgaan mag zelf bepalen welk gewicht ze toekent aan ingebrachte gegevens en argumenten. In beroep kan de rechter slechts toetsen of het orgaan in haar overwegingen 'in redelijkheid' tot haar besluit is kunnen komen (z.g. marginale toetsing). Als dat laatste niet het geval zou zijn, zou de rechter immers op de stoel van het orgaan gaan zitten.

Terecht of niet

In deze zaak heeft het CBHO een juiste beslissing genomen. Ten eerste moet een examencommissie de ruimte hebben om de haar uit de wet en onderwijs- en examenregeling gegeven discretionaire bevoegdheden op

overwogen wijze uit te oefenen. Daar hoort ook bij dat aan een besluit voorwaarden kunnen worden verbonden, zeker als deze voorwaarden voorkomen dat de valse hoop wordt gewekt dat een overstap naar de universiteit haalbaar is of een bindend afwijzend studieadvies te vermijden is. Ten tweede zijn bijzondere omstandigheden geen aanleiding om een student onbeperkt te faciliteren als het gaat om tentamenkansen of de vorm van de tentamens. Of bijzondere omstandigheden aanleiding zijn een student te faciliteren hangt van de omstandigheden van het geval af zulks, binnen de discretionaire ruimte, te beoordelen door de examencommissie.

Uit contacten met collegae in het werkveld meen ik te kunnen afleiden dat steeds meer examencommissies de teugels aantrekken als het gaat om het toewijzen van verzoeken om extra kansen. Men is van mening dat een hbo-student om moet kunnen gaan met strakke planningen en tijdsdruk, want dat zal de maatschappij in de beroepspraktijk ook verwachten. Alleen bijzondere omstandigheden in de zin van ziekte en/of geestelijke druk, maar ook het falen van de opleiding als het gaat om het tijdig bekend maken van tentamens en het opzetten van een haalbare planning van tentamens kunnen een goede reden zijn voor het toekennen van een extra kans. Drukte door bijbaantjes en andere niet-schoolse activiteiten niet. ■

Gesignaleerd

Einde aan trucjes: CBR past vragen theorie-examen aan

Met trucjes je rijbewijs halen zou nu echt verleden tijd moeten zijn. Het CBR geeft na onderzoek toe dat een groot aantal vragen in het theorie-examen voorspelbaar was. Daarom zijn honderden vragen aangepast.

Eerder dit jaar meldde RTL Nieuws dat tienduizenden cursisten slagen voor hun theorie-examen door trucjes te leren. Op die manier waren examenvragen te beantwoorden zonder de verkeersregels goed te kennen. Dat was voor het CBR aanleiding om alle examenvragen door te lichten.

Het CBR zegt dat vragen die met behulp van trucjes waren te beantwoorden direct na de uitzending van RTL Nieuws zijn verwijderd. Maar uit wetenschappelijk onderzoek naar de 4500 theorie-examenvragen is gebleken dat er nog honderden vragen niet deugen omdat ze voorspelbaar zijn.

Het CBR zegt dat nu echt alle ongewenste voorspelbare vragen uit de examens zijn gehaald. Het onderzoek dat is gedaan naaar de databank met 4500 vragen wordt voortaan elk jaar gedaan.

(www.rtlnieuws.nl 12 juli 2016)